Valiokunnan lausunto SuVL 3/2019 vp– U 85/2018 vp

Suuri valiokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi uudistusten tukiohjelman perustamisesta

Valtioneuvostolle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvosto on toimittanut eduskuntaan perustuslain 96 §:n mukaiset selvitykset UJ 7/2019 vp ja UJ 8/2019 vp uudistusten ja investointien tukiohjelmasta annetusta ehdotuksesta. Valtioneuvoston selvitykset ovat jatkokirjelmiä valtioneuvoston selvitykselle U 85/2018 vp Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi uudistusten tukiohjelman perustamisesta annetusta ehdotuksesta.

Lausunnot

Asiasta on annettu seuraavat lausunnot:
- talousvaliokunta TaVL 44/2018 vp
- valtiovarainvaliokunta VaVL 10/2018 vp
- perustuslakivaliokunta PeVL 37/2018 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- finanssineuvos, yksikön päällikkö Marketta Henriksson, valtiovarainministeriö
- avustava lakimies Hanna Oraheimo, valtiovarainministeriö
- professori Päivi Leino-Sandberg

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- työelämäprofessori Vesa Vihriälä

Lisäksi valiokunta on käsitellyt jatkokirjeissä esille tuotuja kysymyksiä osana EMU:n kehityskulkuja koskevan asian O 57/2019 vp käsittelyä. Valiokunta on kuullut:
- alivaltiosihteeri Tuomas Saarenheimo, valtiovarainministeriö

Viitetiedot

Suuri valiokunta on aiemmin antanut asiasta lausunnon SuVL 8/2018 vp.

Valmis
5.2

Asia liittyy läheisesti valtioneuvoston selvityksiin U 86/2018 vp investointien vakausjärjestelystä ja U 7/2019 vp euroalueen lähentymistä ja kilpailukykyä edistävän talousarviovälineen ohjauskehyksestä. Valiokunta on antanut asiasta U 86/2019 vp lausunnon SuVL 9/2018 vp ja asiasta U 7/2019 vp lausunnon SuVL 1/2019 vp.

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄT

Ehdotus

Ehdotus uudistusten ja investointien tukiohjelmaksi liittyy talous- ja rahaliitto EMU:n kehittämistyöhön. Tukiohjelman tavoitteena on tukea lähentymistä ja kilpailukykyä EU-jäsenmaissa vauhdittamalla tarpeellisia rakenteellisia uudistuksia ja niihin liittyviä julkisia investointeja sekä tarjoamalla teknistä tukea uudistusten läpiviemiseen. Ehdotus pohjautuu komission uudistusten tukiohjelmasta annettuun ehdotukseen COM(2018) 391, ja se vastaa joulukuun 2018 eurohuippukokouksessa ja kesäkuun 2019 euroryhmän kokouksessa käytyjä keskusteluja tukiohjelman pääpiirteistä.

Ehdotus koostuu kolmesta osasta. Nämä ovat lähentymistä ja kilpailukykyä edistävä talousarvioväline, lähentymis- ja uudistusväline sekä teknisen tuen väline. Talousarviovälineeseen osallistuvat ne jäsenvaltiot, joiden valuuttana on euro, sekä vapaaehtoisuuden pohjalta ERM II -valuuttakurssimekanismiin osallistuvat valtiot. Tukea saadakseen jäsenvaltioiden on ehdotettava uudistus- ja investointipaketteja, jotka vastaavat euroalueen jäsenvaltioiden antamaa strategista ohjausta. Välineestä myönnettävä suora rahallinen tuki perustuu ehdotettujen hankkeiden kustannusarvioille ja edellyttää kansallista rahoitusosuutta. Lähentymis- ja uudistusvälineen käyttö on puolestaan rajattu niihin euroalueen ulkopuolisiin jäsenmaihin, joiden tulotaso alittaa EU:n keskiarvon (nk. koheesiomaat). Tulotason lisäksi rahoituksen jakoperusteissa huomioidaan väkiluku. Teknisen tuen väline on kaikkien EU-jäsenmaiden käytettävissä. Sen tarkoituksena on tukea kansallisia viranomaisia rakenteellisten uudistuksien suunnittelussa, valmistelussa ja käyttöönotossa.

Tukiohjelman on tarkoitus olla osa EU:n talousarviota. Ohjelman käyttöön tuleva rahoitus määräytyy osana monivuotisen rahoituskehyksen 2021—2027 kokonaisuutta. Ehdotuksen mukaan lähentymistä ja kilpailukykyä edistävän välineen käyttöön on kaavailtu n. 17 mrd. euroa ja lähentymis- ja uudistusvälineen kooksi n. 7 mrd. euroa. Esillä on ollut lisäksi budjettirahoituksen täydentäminen erillisellä valtiosopimuksella. Asetukseen on tarkoitus kirjata säännös rahoituksen täydentämisestä valtiosopimuksella myöhemmässä vaiheessa. Lisärahoitusosuudet tulisivat jäsenvaltiokohtaisen enimmäistuen lisäksi. ja ne käytettäisiin lisärahoitukseen osallistuvien jäsenvaltioiden hyväksi. Euroalueen ulkopuolisille jäsenvaltioille, jotka eivät kuulu välineen soveltamisalaan eli Ruotsille ja Tanskalle, määritellään asianmukaiset erityisjärjestelyt, kun ohjelman rahoitusjärjestelyistä päätetään.

Valtioneuvoston kanta

Uudistusten ja investointien tukiohjelman osalta esitetyt ratkaisut ovat valtioneuvoston hyväksyttävissä, koska ohjelmasta on tullut selkeämmin koheesiopoliittinen instrumentti. Valtioneuvosto

voi myös hyväksyä rakenneuudistusten tukivälineen kaltaisen instrumentin euroalueen ulkopuolisten maiden osalta. Tukiväline kohdistuisi rajattuun joukkoon euroalueen ulkopuolisia maita, jolloin koheesiopolitiikkaa koskeva oikeusperusta olisi perustellumpi kuin alkuperäisessä uudistusten tukiohjelmassa. Näiden jäsenvaltioiden osalta myönnettävän tuen pääasiallisena tarkoituksena voidaan pitää taloudellisen ja sosiaalisen koheesion edistämistä.

Rahoituksen osalta lisärahoituksen perustuminen vapaaehtoiseen hallitusten väliseen sopimukseen on valtioneuvoston aiempien linjausten mukaista. Valtioneuvosto muodostaa lopullisen kantansa osallistumiseen valtiosopimuksella täydennettävään rahoitukseen myöhemmässä vaiheessa. Myös Ruotsin ja Tanskan esittämään mahdolliseen hyvitysjärjestelyyn otetaan kantaa myöhemmin osana monivuotista rahoituskehystä koskevaa kokonaisuutta.

Valtioneuvoston kannan tarkempi sisältö käy ilmi jatkokirjelmistä UJ 7/2019 vp ja UJ 8/2019 vp.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Suuren valiokunnan lausunnon kohteena on perustuslain 96 §:n mukaiset valtioneuvoston selvitykset UJ 7/2019 vp ja UJ 8/2019 vp uudistusten ja investointien tukiohjelmaa koskevasta ehdotuksesta. Ehdotus on osa EU:n monivuotisen rahoituskehyksen 2021—2027 valmistelua ja talous- ja rahaliiton syventämisestä käytävää keskustelua. Ehdotuksella perustetaan kolme erillistä talousarviovälinettä koheesiopolitiikan oikeusperustaan eli SEUT 175(3) artiklaan pohjautuen. Nämä välineet ovat lähentymistä ja kilpailukykyä edistävä väline (nk. euroalueen talousarviováline), euroalueen ulkopuolisille maille suunnattu lähentymis- ja uudistusväline sekä kaikille jäsenvaltioille suunnattu teknisen tuen väline. Tavoitteeksi on asetettu unionin jäsenvaltioiden taloudellisen lähentymisen ja kilpailukyvyn tukeminen vauhdittamalla tarpeellisia rakenteellisia uudistuksia ja niihin liittyviä julkisia investointeja sekä tarjoamalla teknistä tukea uudistusten läpiviemiseen.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ehdotusta on valmisteltu eurohuippukokouksen joulukuussa 2018 antaman toimeksiannon mukaan ja sen pääperiaatteet on hyväksytty poliittisella tasolla kesäkuussa 2019 euroryhmässä. Varsinaista näiden poliittisten tasojen keskustelujen pohjalta laadittua säädöstekstiä on ryhdytty käsittelemään Suomen EU-puheenjohtajakaudella. Säädösteksti pohjautuu eurohuippukokouksen ja euroryhmän keskustelujen ohella uudistusten tukiohjelmasta annettuun ehdotukseen COM(2018) 391, ja siinä on myös elementtejä, jotka perustuvat investointien vakausjärjestelystä suhdannevaihteluissa annettuun ehdotukseen COM(2018) 392.

Ehdotuksen suhde suuren valiokunnan lausuntoihin SuVL 8/2018 vp ja SuVL 9/2018 vp

Suuri valiokunta on käsitellyt alkuperäistä uudistusten tukiohjelmasta annettua ehdotusta valtioneuvoston perustuslain 96 §:ään perustuvan selvityksen U 85/2018 vp perusteella hyväksymässään lausunnossa SuVL 8/2018 vp ja ehdotusta investointien vakausjärjestelystä selvityksen U 86/2018 vp perusteella lausunnossaan SuVL 9/2018 vp.

Edellä kuvatuissa lausunnoissaan suuri valiokunta suhtautui periaatteessa myönteisesti monivuotisen rahoituskehyksen kehittämiseen siten, että euroalueen erityistarpeet tulevat paremmin huomioiduiksi (ks. myös SuVL 1/2019 vp—U 7/2019 vp). Valiokunta yhtyi valtioneuvoston kantaan siitä, että periaatteellisella tasolla ei ole estettä sille, että EU:n jäsenvaltioiden rakenteellisia uudistuksia tuetaan koheesiopolitiikan keinoin, ja katsoi, että esitys teknisen tuen välineestä oli perusteltu ja hyväksyttävissä.

Suuri valiokunta piti komission esitystä muilta osin ongelmallisena sekä ehdotetun oikeusperustan että jäsenvaltioiden rakennepoliittisen toimivallan kannalta. Valiokunta arvioi, että ehdotuksen koheesiopoliittiset päämäärät olivat alisteisia esityksen talous- ja rakennepoliittisille päämäärille. Valiokunta katsoi, että ehdotuksia tulisikin muuttaa niin, että niiden pääasialliset tavoitteet ja keinot liittyvät selkeästi koheesiopolitiikan tavoitteisiin ja rahoitus kytketään selkeämmin toimista koituvien tosiasiallisten kustannusten korvaamiseen. (SuVL 8/2018 vp). Valiokunta pitää näitä neuvottelutavoitteita edelleen perusteltuina. Valiokunta piti myös ongelmallisina sellaisia suunnitelmia, joissa koheesiopolitiikan välinettä rahoitettaisiin erillisellä valtiosopimuksella rahoituskehyksen ja omien varojen päätöksen ulkopuolelta, koska tällainen rahoitusmalli heikentäisi jäsenvaltioiden mahdollisuuksia valvoa EU-varojen käyttöä ja menojen kokonaistasoa (SuVL 9/2018 vp).

Nykytilan arviointi

Lähentymistä ja kilpailukykyä edistävä väline sekä lähentymis- ja uudistusväline

Suuren valiokunnan saaman selvityksen mukaan ehdotus on sekä lähentymistä ja kilpailukykyä edistävän välineen että nk. koheesiomaille suunnatun lähentymis- ja uudistusvälineen osalta lähentynyt eduskunnan ehdotuksen jatkovalmistelulle asettamia edellä kuvattuja reunaehtoja. Vaikka ehdotuksella pyritään vaikuttamaan jäsenvaltioiden talous- ja rakennepoliittiseen päätöksentekoon kannustamalla jäsenvaltioita toteuttamaan rakenteellisia uudistuksia ja julkisia investointeja, kyseessä on alkuperäistä ehdotusta selvemmin koheesiopolitiikan väline. Vaikka alkuperäistä ehdotusta rasittaneet ongelmat eivät ole kaikilta osin väistyneet, ehdotuksen voidaan kokonaisuutena arvioiden katsoa edistävän alkuperäistä ehdotusta paremmin alueellista, taloudellista ja sosiaalista koheesiota ja lähentymistä tukevia päämääriä sekä perustuvan koheesiopolitiikan periaatteisiin.

Erikoisvaliokuntien tavoin suuri valiokunta pitää keskeisinä parannuksina sitä, että lähentymistä ja kilpailukykyä edistävästä välineestä voidaan maksaa tukea vain todellisten kustannusten perusteella ja myös mahdollisuus tuen takaisinperintään on poistettu, kuten myös uudistuksen muuttamiseen liittyneet rajoitukset. Myönteistä on myös se, että hankkeissa vaaditaan pääsääntöisesti 25 prosentin kansallista rahoitusosuutta. Valtiovarainvaliokunnan mukaan tämä parantaa hankkeiden omistajuutta ja ohjaa osaltaan tarpeellisiin ja tarkoituksenmukaisiin uudistuksiin ja investointeihin. Maakohtaista jako-osuutta koskevat säännökset ovat niin ikään muuttuneet Suomen kantojen mukaisesti siten, että ne suosivat enemmän alhaisen tulotason maita ja ovat näin paremmin linjassa koheesiopolitiikan tavoitteiden kanssa. Myös lähentymis- ja uudistusvälineen ulottaminen tulotasoltaan unionin keskiarvon alapuolella olevien maiden käyttöön tekee siitä paremmin koheesiopolitiikan oikeusperustaan soveltuvan (VaVL 2/2019 vp, TaVL 8/2019 vp).

Myös perustuslakivaliokunta (PeVL 10/2019 vp) katsoo, että ehdotukset ovat kehittyneet perustuslain ja perustuslakivaliokunnan aikaisempien kannanottojen kannalta ongelmattomampaan suuntaan. Perustuslakivaliokunta painottaa kuitenkin edelleen tarvetta poistaa oikeusperustaan liittyviä epäselvyyksiä asian jatkovalmistelussa.

Suuren valiokunnan saaman selvityksen mukaan nyt käsittelyssä olevasta Suomen puheenjohtajamaana yhdessä EU:n neuvoston sihteeristön ja komission eurohuippukokouksen ja euroryhmän toimeksiannon mukaisesti laatimasta ehdotuksesta ei ole keskusteltu Euroopan parlamentissa tai toimielinten välisissä keskusteluissa. Asiantuntijakuulemisissa on arvioitu, että nyt kaavailtu malli voi muuttua merkittävästikin toimielinten sisäisissä ja niiden välisissä keskusteluissa. Perustuslakivaliokunnan (PeVL 10/2019 vp) tavoin suuri valiokunta korostaa tarvetta huolehtia siitä, ettei sääntelyyn sisälly demokraattista legitimiteettiä rapauttavia seikkoja. Rakennepoliittinen päätöksenteko kuuluu EU:n perustamissopimuksen mukaan jäsenvaltioille.

Teknisen tuen väline

Suuri valiokunta yhtyy valtioneuvoston arvioon siitä, että teknisen tuen väline, jonka tarkoituksena on tukea kansallisia viranomaisia rakenteellisten uudistuksien suunnittelussa, valmistelussa ja käyttöönotossa, on edelleen hyväksyttävissä (Ks. SuVL 8/2019 vp). Valtioneuvoston selvityksestä käy ilmi, ettei välineeseen ole tullut merkittäviä sisällöllisiä muutoksia verrattuna komission alkuperäiseen ehdotukseen.

Välineen merkitys

Uudistusten tukivälineen suuruudeksi on euroalueen lähentymistä ja kilpailukykyä edistävän välineen käyttöön kaavailtu n. 17 mrd. euroa, mikä on alle 0,015 % euroalueen bkt:stä, ja koheesiomaiden käyttöön n. 7 mrd. euroa. Lopullinen käytössä oleva rahoitus riippuu monivuotisen rahoituskehyksen (2021—2027) neuvottelutuloksesta. Asiantuntijakuulemisissa ohjelman kokoa on pidetty vaatimattomana, minkä vuoksi sen tosiasiallinen merkitys jäänee vähäiseksi. Talousvaliokunnan mukaan kyse onkin enemmän välineen mahdollisesta periaatteellisesta merkityksestä jäsenvaltioiden ja komission välisiin toimivaltasuhteisiin (TaVL 8/2019 vp). Talousvaliokunnan tavoin suuri valiokunta katsoo, että tätä kysymystä on punnittava järjestelmän arvioituihin hyötyihin nähden ottaen huomioon myös se, että Suomi on järjestelyssä nettomaksajan asemassa.

Valtiovarainvaliokunnan mukaan (VaVL 2/2019 vp), tukiohjelman mahdollinen hyöty liittyy siihen, toteutuuko sen avulla sellaisia talouksien kasvupotentiaalia tukevia rakenneuudistuksia, jotka eivät muuten toteutuisi ja jotka edistäisivät koko euroalueen talouskehitystä ja kilpailukykyä. Suuri valiokunta yhtyy tähän arvioon.

Kuten valtiovarainvaliokunta toteaa, onnistuneilla rakenneuudistuksilla voidaan tukea rahaliiton toimintaa, vahvistaa talouskasvua ja edistää tuottavuutta ja työllisyyttä. Parhaimmillaan rakenneuudistukset ja investoinnit vahvistavat talouksien kasvupotentiaalia, parantavat euroalueen kilpailukykyä ja edistävät siten myös Suomen taloutta. Näin uudistusten vaikutukset voivat heijastua myös julkisen talouden kestävyyteen ja finanssipoliittiseen liikkumavaraan. Suuri valiokunta pitää myös tärkeänä, että tukivälineen toimet suunnataan ja toteutetaan koheesiopolitiikan tavoit-

teiden mukaisesti niin, että ne vähentävät kehityseroja alueiden välillä, huomioiden myös kaupungit, ja edistävät parempaa taloudellista, sosiaalista ja alueellista tasapainoa Euroopassa.

Välineen rahoitus

Valtioneuvoston selvityksestä käy ilmi, että esillä on ollut budjettirahoituksen täydentäminen lähentymistä ja kilpailukykyä edistävän välineen osalta erillisellä valtiosopimuksella. Lisärahoitusosuudet tulisivat jäsenvaltiokohtaisen enimmäistuen lisäksi, ja ne käytettäisiin lisärahoitukseen osallistuvien jäsenvaltioiden hyväksi. Valtioneuvoston tavoin suuri valiokunta suhtautuu edelleen varauksellisesti mahdollisuuteen täydentää käytössä olevaa rahoitusta erillisen valtiosopimuksen perusteella. Esitetyssä muodossaan ehdotus on kuitenkin hyväksyttävissä, koska siinä ei edellytetä kaikkien euromaiden kattavaa mukanaoloa. Valiokunta painottaa, että valtiosopimukseen liittymisen ja näin ollen myös lisärahoitukseen sitoutumisen tulee perustua vapaaehtoisuuteen ja kunkin jäsenvaltion kansalliseen päätökseen.

Valtioneuvoston mukaan lopullinen kanta osallistumisesta valtiosopimukseen muodostetaan myöhemmässä vaiheessa. Suuri valiokunta pitää valtioneuvoston varovaista lähestymistapaa valtiosopimukseen osallistumisesta perusteltuna. Myös esillä olevaan, vielä täsmentymättömään, Ruotsin ja Tanskan esittämään mahdolliseen hyvitysjärjestelyyn otetaan kantaa myöhemmin, osana monivuotista rahoituskehystä koskevaa kokonaisuutta.

Asian jatkokäsittely

Suuri valiokunta edellyttää, että eduskunta pidetään jatkossakin hyvin informoituna ehdotuksen jatkovalmistelusta ja sille annetaan kaikki eduskunnan valtaoikeuksien kannalta oleelliset tiedot.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Suuri valiokunta ilmoittaa,

> *että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan kiinnittäen erityistä huomiota perustuslakivaliokunnan asiaa koskeviin valtiosääntöisiin huomautuksiin.*

Valiokunnan lausunto SuVL 3/2019 vp

Helsingissä 29.11.2019

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Satu Hassi vihr
1. varapuheenjohtaja Jani Mäkelä ps
2. varapuheenjohtaja Merja Kyllönen vas
jäsen Eva Biaudet r
jäsen Ritva Elomaa ps
jäsen Sari Essayah kd
jäsen Hannakaisa Heikkinen kesk
jäsen Olli Immonen ps
jäsen Anne Kalmari kesk
jäsen Ville Kaunisto kok
jäsen Antti Kurvinen kesk
jäsen Arto Pirttilahti kesk
jäsen Lulu Ranne ps
jäsen Arto Satonen kok
jäsen Sinuhe Wallinheimo kok
jäsen Sofia Vikman kok
jäsen Anne-Mari Virolainen kok
varajäsen Sanna Antikainen ps
varajäsen Mai Kivelä vas
varajäsen Pasi Kivisaari kesk
varajäsen Anders Norrback r
varajäsen Jouni Ovaska kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Anna Sorto

ERIÄVÄ MIELIPIDE 1

Perustelut

Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi uudistusten tukiohjelman perustamisesta (U 85/2018 vp) sai valiokunnissa kriittisen arvion vuonna 2018. Käsillä olevaan uuteen kompromissiehdotukseen (jatkokirjelmät U 7/2019 vp ja U 8/2019 vp) sisältyy kaksi uutta välinettä, euroalueen maille kohdistettu lähentymistä ja kilpailukykyä edistävä väline sekä euroalueen ulkopuolisille maille suunnattu lähentymis- ja uudistusväline, sekä jo vanhaan ehdotukseen sisältynyt teknisen tuen väline. Nämä kaksi uutta välinettä korvaavat uudistusten tukiohjelmaan aiemmin sisältyneet uudistusten toteuttamisen tukivälineen ja lähentymisvälineen.

Vaikka uudessa ehdotuksessa esitetyt ratkaisut ovat lähempänä jatkovalmisteluille esitettyjä reunaehtoja, on sen tavoitteena edelleen toimia jäsenmaiden poliittisen ohjailun välineenä ja ehdotukseen sisältyy demokraattista legitimiteettiä turmelevia kohtia.

Perussuomalaiset suhtautuvat lähtökohtaisesti koheesiopolitiikkaan kriittisesti. Lisäksi perussuomalaiset pitävät käsittelyssä olevan koheesiopolitiikan välineen lisäarvoa hyvin kyseenalaisena ja merkityksettömänä.

Asiantuntijakuulemisissa on tullut myös esille, että Suomella ei käytännössä ole sellaisia rakenneuudistuksia, joihin tukea olisi realistista saada. Suomi on myös järjestelyssä nettomaksajan asemassa, ja nykytiedon valossa järjestelystä saatavat hyödyt suhteessa mahdollisiin haittoihin ovat olemattomat.

Ehdotus merkitsee integraation syventämistä, ja vaikka ehdotuksen sisältämä valtiosopimus on muodollisesti vapaaehtoinen, on poliittisen paineen johdosta vastaavan tyyppisiä sopimuksia vaikea vastustaa.

Perussuomalaiset katsovat, että komission ehdotusta ei voida pitää Suomen etujen mukaisena, eikä sitä tulisi hyväksyä.

Rakennepoliittinen päätöksenteko kuuluu jäsenvaltioille, ja valta täytyy jatkossakin pitää kansallisen päätöksenteon piirissä.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että edellä olevat näkökohdat olisi tullut ottaa lausunnon perustaksi.

Valiokunnan lausunto SuVL 3/2019 vp
Eriävä mielipide 1

Helsingissä 29.11.2019

Jani Mäkelä /ps
Ritva Elomaa /ps
Olli Immonen /ps
Sanna Antikainen /ps
Lulu Ranne /ps

ERIÄVÄ MIELIPIDE 2

Perustelut

Päätöksenteon demokraattinen hyväksyttävyys ja kansalaisten tuki finanssipolitiikassa toteutuu suorimmin kansallisten parlamenttien kautta. EU-tason järjestelyillä ei ole mahdollista korvata kansallisten parlamenttien päätöksentekoa talous- ja finanssipolitiikan alalla. Jäsenmailla tulee olla vastuu omasta talous- ja finanssipolitiikasta, yhteisillä varoilla tehtävät uudistukset heikentävät motivaatiota tehdä itse vastuullista talouspolitiikkaa. Suomen aiemmat kielteiset kannat EMU:n kehittämisestä yhteisvastuuta ja tulonsiirtoja sekä talouspolitiikan keskitetymmän ohjaamisen lisäämiseen (SuVL 9/2019 vp, SuVL 2/2018 vp, SuVL 8/2018 vp) ja tarve koordinaatiokehikon yksinkertaistamiseen ja selkeyttämiseen eivät ole tulleet valtioneuvoston kannassa esille.

Asiantuntijakuulemisissa on tuotu esille lähentymistä ja kilpailukykyä edistävän välineen kohdalta ongelmallisuus vapaaehtoiseen valtiosopimukseen perustuvan lisärahoituksen osalta sekä Ruotsin ja Tanskan täsmentymättömän hyvitysjärjestelmän kohdalta. Vapaaehtoisuus voi poliittisen paineen osalta jäädä toteutumatta, ja hyvitysjärjestelmät sotkevat tarvetta yksinkertaistaa ja selkeyttää EU-budjettia.

Tämän lisäksi suunnitellut uudistusten tukiohjelman kriteerit tulevat lisäämään Suomen nettomaksuosuutta, eikä ole näköpiirissä sellaisia uudistuksia, mihin Suomi voisi tukiohjelmasta saada tukea.

Uudistusten tukiohjelma siirtäisi rakennepoliittisen päätöksenteon painopistettä kansallisen budjetti- ja lainsäädäntövallan käyttäjiltä komissiolle tavalla, joka voisi heikentää demokraattista vastuujärjestelmää erityisesti oikeusperustaan liittyvien epäselvyyksien osalta. Lausunnossaan perustuslakivaliokunta edelleen painottaa tarvetta poistaa oikeusperustaan liittyviä epäselvyyksiä ja tarvetta pyrkiä siihen, ettei sääntelyyn sisälly demokraattista legitimiteettiä rapauttavia seikkoja. Asiantuntijakuulemisessa on lisäksi kiinnitetty huomiota, että valtioneuvoston kirjelmässä on arvioitu niukasti toimivaltaan ja oikeusperustaan liittyviä kysymyksiä, vaikka huolet ovat Suomen kannassa aivan keskeisiä. Neuvoston oikeuspalvelun asiaan liittyvää kahta lausuntoa suhteessa unionin perussopimuksiin ja toimivaltaan ei myöskään ole ollut saatavissa.

Jäsenvaltioiden rakenteellisia uudistuksia voidaan ehdotettuja keinoja tarkoituksenmukaisemmin ja tehokkaammin tukea vahvistamalla olemassa olevan koheesiorahoituksen ehdollisuutta ja varojen käytön vaikuttavuutta sekä suuntaamalla koheesiovaroja tavalla, joka edistää talouden rakenteiden tervettä sopeutumista. Esitetyn kaltainen keskitetympi ohjaus voi johtaa kasvumallien yksipuolistumiseen sen sijaan, että EU:ssa tuettaisiin erilaisia kansallisia malleja ja tuotantorakenteiden monimuotoisuutta ja tätä kautta EU:n kasvupotentiaalia ja kriisinsietokykyä.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitän,

että suuri valiokunta ottaa edellä olevat perustelut huomioon ja katsoo, että neuvottelujen tavoitteena tulee olla komission ehdotuksen hylkääminen.

Helsingissä 29.11.2019

Sari Essayah /kd